

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ODONTOLOGIJOS PRAKTIKOS IR BURNOS PRIEŽIŪROS
PRAKTIKOS ĮSTATYMO NR. I-1246 1, 2, 11 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
IR
PACIENTŲ TEISIŲ IR ŽALOS SVEIKATAI ATLYGINIMO ĮSTATYMO NR. I-1562 2 ir 24
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Praeitoje Lietuvos Respublikos Seimo kadencijoje Sveikatos reikalų komitetas 2020-06-10 svarstė Medicinos praktikos įstatymo, Slaugos praktikos ir akušerijos praktikos įstatymo, Odontologijos praktikos įstatymo, Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo projektus, kuriuose buvo siūlomi pakeitimai dėl odontologijos praktikos atlikimo. Svarstyme buvo nutarta daryti pertrauką, Sveikatos apsaugos ministerija jokių sprendimų šiuo klausimu nepriėmė, projektai perregistruoti nebuvo.

Odontologijos studijų studentų pareiga – įgyti praktinių įgūdžių, todėl Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta, jog pagrindinįgydytojų odontologų rengimą sudaro ne trumpesnės kaip penkerių metų trukmės nuolatinės formos studijos, kurios papildomai gali būti išreikštos lygiaverčiais ECTS kreditais ir kurias sudaro ne mažiau kaip 5 000 valandų teorinio ir praktinio rengimo, apimančio nurodytą studijų programą, universitete ar aukštojo mokslo institucijoje, vykdančioje lygiavertes studijas arba prižiūrimoje universiteto. Odontologijos studijų krypties apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V- 254 nustatyta, jog bendra klinikinės praktikos trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 20 studijų kreditų. Siekiant ugdyti studentų savarankiškumą ir kritišką mąstymą, pirmenybė turi būti teikiama su klinicine praktika (*internatūra*) susijusiems studijų metodams, todėl į dėstymo ir studijavimo procesą turi būti įtraukti tokie metodai, kaip praktikos darbai su pacientais, o penktaisiais studijų metais studijų programos dalį (ne mažiau kaip 20 kreditų) turi sudaryti klinikinė odontologijos praktika (*internatūra*), įtvirtinanti sukauptas bendrosios odontologijos žinias, gebėjimus ir klinikinę patirtį.

Su pacientais studentai dirba ne tik internatūros metu penktais metais, bet jau nuo trečiojo kurso pradžios, t. y. vykdoma praktinė veikla studijų proceso metu. Sistemškai analizuojant, studijų programų turinys bei vykdymo sąlygos nustatytos Odontologijos studijų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-254 „Dėl Odontologijos studijų krypties aprašo patvirtinimo“ (toliau – Odontologijos studijų aprašas), ir Burnos priežiūros studijų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. V-1895 „Dėl Burnos priežiūros studijų krypties aprašo patvirtinimo“ (toliau – Burnos priežiūros studijų aprašas), negali būti tinkamai realizuojamos be atitinkamo teisinio sureguliuojimo įstatymo lygmeniu. Pvz. Odontologijos studijų apraše nustatyta jog bendra klinikinės praktikos trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 20 studijų kreditų (8.3 p.), baigus odontologijos krypties vientisąsias studijas ir įgijus gydytojo odontologo kvalifikaciją, turi būti pasiekti šie studijų rezultatai: įgyta praktinė patirtis, etika, bazinės teisinės žinios (19.1 p.) ir pan. Atitinkamai sureguliuota ir Burnos priežiūros studijų apraše. Taigi, dabar yra susidariusi teisinio reguliavimo spraga, kuomet studijų programų specialieji reikalavimai, nurodyti minėtuose aprašuose, turi būti įgyvendinami, nesant įstatyminio reguliavimo dėl odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos klaidų apibrėžties.

Taigi, nuo trečio kurso studentai pradeda klinikinius darbus su pacientais bei juos prižiūrinčiu dėstytoju/gydytoju. Praktinis klinikinis studentų darbas su pacientais dėstytojo priežiūroje 3, 4, 5 kursų metu sudaro virš 1000 valandų.

Tam, kad Universitetai galėtų tinkamai vykdyti visavertės odontologijos ikidiplominių (vientisųjų) studijų programas, būtina inicijuoti ir priimti Lietuvos Respublikos odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo ir Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pakeitimus. Šiuo metu Odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos ir pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymuose nėra reglamentuota odontologijos studijų krypties studentų galimybė bei atsakomybė studijų proceso metu dalyvauti teikiant ir teikti sveikatos priežiūros paslaugas, prižiūrint licencijuotam specialistui. Įstatymais būtina suteikti galimybes studentui atlikti pacientui tiriamuosius bei gydomuosius veiksmus ir nustatyti, kaip bus atlyginama studento, prižiūrimo dėstytojo, padaryta žala pacientui.

Sveikatos apsaugos ministerija, 2023 m. rugpjūčio mėnesį rašte nurodė, kad įvertinusi kreipimesi nurodytus argumentus, pritaria, kad siekiant teisinio aiškumo ir apibrėžtumo būtini teisinio reguliavimo pokyčiai, kuriais būtų įtvirtintos studentų klinikinės praktikos ir jos metu paciento sveikatai padarytos žalos atlyginimo sąlygos. Svarstyta, kad reikėtų sistemiškai reguliuoti medicinos studijų krypties studentų klinikinės praktikos sąlygas ir nustatyti studentų padarytos žalos paciento sveikatai atlyginimą iš sąskaitos, tai numatančios nuostatos turėtų būti taikomos ne tik odontologijos ir burnos priežiūros studijų krypties programos studentams, bet ir kitiems sveikatos mokslų studijų krypties grupės studijų (medicinos, slaugos ir akušerijos ir kt.) studentams.

Be to, pažymėtina ir tai, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos atsakyme atkreiptas dėmesys, kad studentai, atliekantys praktiką asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, joje nedirba, o asmens sveikatos priežiūros įstaigos įmokos į Valstybinės ligonių kasos administruojamą sąskaitą skirtos šios įstaigos darbuotojų paciento sveikatai padarytai žalai atlyginti.

Vadovaujantis Europos odontologijos studijų asociacijos (*ADEE: The Graduating European Dentist: A New Undergraduate Curriculum Framework; 2017*) gairėmis, odontologijos studijos turi būti grindžiamos profesionalumu, saugia ir efektyvia klinicine praktika, į pacientą orientuota sveikatos priežiūra bei klinikinės patirties kaupimu dirbant su „realiais“ pacientais (*Field et al, 2017¹*). Klinikinės studijos yra vykdomos dviem etapais: pirmajame, ikiklinikinės praktikos etape praktiniai studentų įgūdžiai ugdomi klinikinę aplinką imituojančiose simulatorių klasėse. Tik sėkmingai išlaikiusiam ikiklinikinės praktikos egzaminą studentui leidžiama dirbti realiomis darbo sąlygomis (klinikinės praktikos etapas).

Toks odontologijos studijų modelis yra įprastas daugumoje išsivysčiusių pasaulio ir Europos šalių (Danijoje, Švedijoje, Olandijoje, JAV ir kt.). Analogiškas odontologijos studijų modelis Lietuvoje buvo taikomas daug metų iki šiuo metu taikomų Lietuvos Respublikos odontologijos ir burnos priežiūros praktikos bei Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymų įsigaliojimo.

Teikiami: įstatymo projektas Nr. XIVP-3096 „Dėl Lietuvos Respublikos odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo Nr. I-1246 1, 2, 11 straipsnių pakeitimo įstatymas“ (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Nr. XIVP-3097 „Dėl Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 2 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymas“ (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2).

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Projektą parengė Seimo narė Rimantė Šalaševičiūtė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Burnos priežiūros praktika skiriasi nuo odontologijos praktikos. Tai reglamentuoja du skirtingi aprašai (*Odontologijos studijų krypties aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-254 „Dėl Odontologijos studijų krypties aprašo patvirtinimo“ bei Burnos priežiūros studijų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. V-1895 „Dėl Burnos priežiūros studijų krypties aprašo patvirtinimo“*), skirti atskiroms studijų programų kryptims. Įstatymo projektu Nr. 1 keičiamomis Įstatymo 2 straipsnio 3 dalies bei 2 straipsnio 15 dalies formuluotėmis nurodoma, ne tik burnos priežiūros specialisto ar odontologo vykdoma licencijuota veikla (jo tiesioginio kontakto su pacientu metu), tačiau ir studento veikla, jo mokymosi proceso metu, kuri turėjo įtakos žalos paciento sveikatai, kuomet studentas, neturėdamas licencijos, dėstytojo priežiūroje, savo klinikinės praktikos metu betarpiškai darydamas poveikį pacientui jam sukėlė žalą. Tai yra ne tapatūs dalykai, o skirtingos situacijos su skirtingais subjektais, atliekančiais aktyvius veiksmus su pacientu, kuriuos ir stengiamasi įteisinti Įstatymo projektu Nr. 1. Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 1 dalimi siūloma pakeisti Įstatymo 2 straipsnio 3 dalį ir joje nustatyti, kad burnos priežiūros praktikos klaida laikoma ne tik burnos priežiūros specialisto veika dėl jo paties kaltės sukėlusį pavojų ar padariusi žalą paciento sveikatai, tačiau ir dėstytojo, turinčio burnos priežiūros praktikos licenciją, priežiūroje esančio burnos priežiūros studijų krypties studijų programos studento jo mokymosi proceso metu veika, dėl jo paties, studento, specialisto arba dėstytojo kaltės sukėlusį pavojų ar padariusi žalą paciento sveikatai.

Šiuo metu Odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos ir pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymuose yra įtvirtinta tik studentų teisė, įgyjant universitetinį ar aukštąjį neuniversitetinį medicininį išsilavinimą, turėti galimybę (teisę) atlikti praktiką, tačiau nė vienas iš aukščiau minėtų teisės aktų nereglamentuoja atsakomybių bei žalos atlyginimo mechanizmo, kylančio iš minėtos teisės. Taigi, vadovaujantis dabar galiojančiais teisės aktais, Lietuvoje klinikinė studentų praktika nėra įteisinta, nes studentas, net ir prižiūrimas dėstytojo, neturi teisės pats tiesiogiai atlikti gydomųjų veiksmų, kadangi neturi gydytojo odontologolencijos. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tinkamų praktikos įgūdžių neįmanoma išugdyti dirbant tik su simulatoriais ar tik stebint licencijuoto specialisto veiksmus. Neturėdamas klinikinės praktikos, absolventas, vėliau pradėjęs dirbti savarankiškai, neišvengiamai susidurs su sunkumais bei pacientų nepasitenkinimu.

Lietuvos Respublikos įstatymuose iki šiol nėra sureglamentuota nei odontologijos studijų krypties, nei kitų medicinos studijų krypčių studentų galimybė bei atsakomybė, studijų proceso metu, dalyvauti teikiant ir(ar) teikti sveikatos priežiūros paslaugas, prižiūrint licencijuotam specialistui (dėstytojui). Įstatymais būtina suteikti galimybes studentui atlikti pacientui tiriamuosius bei gydomuosius veiksmus ir nustatyti, kaip bus atlyginama studento, prižiūrimo dėstytojo, padaryta žala pacientui. Įstatymo projektų Nr.1 ir Nr. 2 pakeitimu kol kas siūloma reglamentuoti tik odontologijos studijų kryptį, kurioje pavojus padaryti pacientui žalą, lyginant su kitų medicinos studijų krypčių studentų praktika, išlieka realiausias.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Lietuvos Respublikos odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatyme siūloma tikslinti odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos klaidų apibrėžtis nurodant, kad jos apima ir odontologijos studijų studento (išskyrus gydytojo odontologo rezidento) veikas praktikos asmens sveikatos priežiūros įstaigoje metu, kai jos sukelia žalą pacientui. Būtina numatyti studentų praktikos sąlygas ir dėstytojo, turinčio atitinkamos srities gydytojo odontologo licenciją, studento praktikos priežiūros atsakomybės sąlygas studento mokymosi proceso metu.

Įstatymo projekto 4 straipsniu, kuriuo Įstatymo 11 straipsnio 1 dalį siūloma papildyti 5 punktu, norima įtvirtinti teisę dėstytojui, turinčiam odontologijos praktikos licenciją, prižiūrėti odontologijos studijų krypties studijų programų studentus, jiems atliekant praktiką (studijų proceso metu) ir dalyvaujant odontologinės priežiūros (pagalbos) paslaugų teikime, arba turinčiam burnos priežiūros

praktikos licenciją, burnos priežiūros studijų krypties studijų programų studentų praktikos priežiūros atvejais. Čia norime reglamentuoti ne tik studentų praktikos atvejus, kai ji atliekama atitinkamos srities gydytojo ar specialisto priežiūroje, tačiau ir dėstytojo teisę pravedant praktinius užsiėmimus studijų metu.

Atitinkamai Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 2 dalimi siūloma pakeisti Įstatymo 2 straipsnio 15 dalį ir joje nustatyti, kad odontologo praktikos klaida laikoma ne tik odontologo veika dėl jo paties kaltės sukėlusį pavojų ar padariusi žalą paciento sveikatai, tačiau ir dėstytojo, turinčio odontologijos praktikos licenciją, priežiūroje esančio odontologijos studijų krypties studijų programos studento jo mokymosi proceso metu veika, dėl jo paties, studento, specialisto arba dėstytojo kaltės sukėlusį pavojų ar padariusi žalą paciento sveikatai.

Pažymėtina, kad gydytojas odontologas, kuris yra praktikos vadovas, nelygu dėstytojui, kuris studentą prižiūri studijų proceso metu per jo praktinius užsiėmimus (ir tai negali būti tapatinama su praktikos procesu, kaip jis suprantamas Odontologijos studijų aprašo 27 punkte arba Burnos priežiūros studijų aprašo 41 punkte).

Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme siūloma tikslinti žalos atlyginimo sąlygas (24 str. 6 d.) ir nurodyti, kad žala atlyginama, jeigu ji padaryta teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas (įskaitant, kai jas teikiant vykdomas mokymo procesas, t. y. tam tikrus tiriamuosius ar gydomuosius veiksmus atlieka odontologijos (ar kitas) studentas) ir tai nėra neišvengiama žala.

Siūlomų Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo pakeitimų projektų tikslai yra:

1) įtvirtinti dėstytojo (gydymo įstaigoje dirbančio gydytojo) atsakomybės ribas už jo prižiūrimumo studento veiksmus praktikos metu.

2) užtikrinti, kad žala paciento sveikatai, padaryta studento jo praktikos (gydymo) įstaigoje metu, būtų atlyginama iš Valstybinės ligonių kasos administruojamos sąskaitos, kurioje kaupiamos gydymo įstaigų įmokos žalai atlyginti;

Tuo tikslu Įstatyme siūloma tikslinti odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos klaidų apibrėžtis nurodant, kad jos apima ir gydytojo odontologo netinkamai atliekamą odontologijos studijų studento (išskyrus gydytojo odontologo rezidentą) priežiūrą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje jo mokymosi proceso metu (pvz., kai odontologas leido studentui atlikti tam tikrus gydomuosius veiksmus nebūdamas įsitikinęs studento žiniomis ir gebėjimais arba kai odontologas nepatikrino studento atliktų veiksmų rezultatų (pvz., įdėtos plombos) ir pan.). Taip pat apima ir burnos priežiūros specialisto arba dėstytojo, turinčio burnos priežiūros praktikos licenciją, priežiūroje esančio burnos priežiūros studijų krypties studijų programos studento jo mokymosi proceso metu, pacientui atliekamų tiriamuosius bei gydomuosius veiksmus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projektas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 2 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymas.

Lietuvos Respublikos odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo Nr. I-1246 1, 2, 11, straipsnių pakeitimo įstatymas.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymų ir kitų teisės normų rengimo tvarkos reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, projekte naujų sąvokų nėra, jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, neprieštarauja Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Pojstatyminių teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Papildomų biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

„Odontologas“, „odontologijos praktika“, „odontologijos praktikos klaida“, „odontologijos rezidentūra“, „odontologijos rezidentūros bazė“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia:

LR Seimo nariai:

Rimantė Šalaševičiūtė
Aurelijus Veryga